

Brüssel, 19.4.2017
COM(2017) 183 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Vahemere lääneosa sinise majanduse kestlikku arengut käsitlev algatus

{SWD(2017) 130 final}

1. SISSEJUHATUS

Vahemere lääneosa meremajandusel on tohutult arenguvõimalusi kõikides sellega seotud sektorites. Selles piirkonnas on 200 sadamat ja terminali ning peaaegu 40 % kõigist kaupadest (väärtuse järgi) läbivad Vahemerd¹.

Vahemere piirkonnas meelitab kõige rohkem turiste ligi Vahemere lääneosa, osaliselt selle kunsti- ja kultuuririkkuste pärast. See on elurikkuse tulipunkt, kus on 481 merekaitseala, sh Natura 2000 alad². See on väärtuslik kalapüügipiirkond, millest saadakse üle 30 % Vahemere piirkonna saagi esmamüügi koguväärtusest ja milles on loodud üle 36 000 otsese töökoha kalalaevadel³.

Hoolimata neist rikkustest on selles piirkonnas mitmeid probleeme, mis suurendavad selle üldist geopoliitilist ebastabiilsust: kestev majandus- ja finantskriis, millega kaasneb mitmes riigis noorte suur tööpuudus, rannikualade kasvav linnastumine, kalavarude liigkasutus, merevee saastumine ja muidugi ka pagulaskriis.

Piirkonda mõjutavad suuresti kliimamuutused⁴ ning meretaseme tõus kujutab endast suurt ohtu rannikuökosüsteemidele ja rannikualade majandusele. Neid pingeid suurendavad ka muud tegurid, nagu rahvastiku kasv ja vananemine, ränne ja süvenev üleilmastumine.

Seepärast on kindlasti vaja ühisalgatust, et võimaldada ELil ja selle naaberriikidel teha rahvusvahelist koostööd:

- ohutuse ja julgeoleku suurendamiseks;
- meremajanduse kestliku kasvu ja töökohtade edendamiseks ning
- ökosüsteemide ja elurikkuse säilitamiseks Vahemere lääneosas.

Mereala majandamise valdkonnas võimaldab jõudude ühendamine riikidel ka kooskõlastada meetmeid, kasutada vahendeid tõhusamalt ning maksimeerida rahaliste vahendite ja rahastamisvahendite kasutamist, sealjuures on ühiselt tegutsedes võimalik kaasata rohkem erainvesteeringuid kui eraldi, sealhulgas hiljuti käivitatud ELi naabruspoliitika investeerimisplatvormi⁵ kaudu.

Seepärast kutsuti 2015. aastal Vahemere Liidu ministrite konverentsi sinist majandust käsitlevas avalduses⁶ osalevaid riike üles uurima asjakohaste merendusstrateegiate lisandväärtust ja teostatavust allpiirkondlikul tasandil ning tuginema 5 + 5 dialoogi raames saadud kogemusele. 2016. aasta oktoobris innustasid Alžeeria, Prantsusmaa, Itaalia, Liibüa, Malta, Mauritaania, Maroko, Portugali, Hispaania ja Tuneesia välisministrid jätkama tööd sinise majanduse kestlikku arengut puudutava algatuse kallal koos Vahemere Liidu sekretariaadiga⁷.

¹ <http://msp-platform.eu/sea-basins/west-mediterranean>.

² <http://www.mapamed.org> (aprill 2016).

³ <http://www.fao.org/3/a-i5496e.pdf> (FAO 2016).

⁴ <http://www.cmcc.it/publications/regional-assessment-of-climate-change-in-the-mediterranean-climate-impact-assessments>.

⁵ http://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/state-union-2016-european-external-investment-plan_en.

⁶ http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

⁷ <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/>.

Käesolev algatus tuleneb sellest üleskutsest, seda on käsitletud käesolevas teatises ja lisatud tegevusraamistikus. Mõlemad on koostatud tihedas koostöös asjaomaste riikide ja Vahemere Liidu sekretariaadiga. Teatises kirjeldatakse põhiprobleeme, kõrvaldamist vajavaid puudusi ja võimalikke lahendusi. Tegevusraamistikus esitatakse väljapakutud prioriteedid ja nende lisandväärtus, üksikasjalikud meetmed ning projektid koos mõõdetavate sihtmärkide ja tähtaegadega aja jooksul tehtavate edusammude jälgimiseks.

Algatus põhineb komisjoni pikaajalisel kogemusel merepiirkonna ja makropiirkondlike strateegiatega⁸ (nt Atlandi strateegia, ELi Läänemere strateegia ning ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia). Samuti põhineb see üle kahe aastakümne pikkusel tööl 5 + 5 dialoogi raames, mis on loonud tugevad sidemed osalevate riikide vahel. See tugineb ka muudele selle piirkonnaga seotud ELi poliitikameetmetele, nagu Euroopa naabruspoliitika läbivaatamise prioriteedid ja hiljuti avaldatud teatis rahvusvahelise ookeanide majandamise kohta⁹. Algatusele on abiks:

- Vahemere Liidu raames toimuv merenduspoliitikat ja sinist majandust käsitlev piirkondlik dialoog;
- koostöö kalavarude majandamisel, mida hiljuti tugevdas 2016. aastal käivitatud Catania protsess, ja koostöö vesiviljeluse kestliku arengu valdkonnas – need mõlemad toimuvad Vahemere üldise kalanduskomisjoni raames ning
- koostöö Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse Barcelona konventsiooni ja ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ning jõupingutuste raames, mis on tehtud Vahemere piirkonna kestliku arengu strateegia rakendamisel.

Kuigi algatus keskendub Vahemere lääneosale ja eespool nimetatud 10 riigile, võib selle tegevusulatus – ja potentsiaalne kasu – ulatuda kergesti kõnealuselt alamvesikonnast väljapoolegi. Seepärast, olenevalt täitmist nõudvatest vajadustest, võivad meetmetesse olla kaasatud Vahemere keskosa ja Atlandi ookeani kirdeosa partnerid ning neis osalemine jääb avatuks ka muudele partneritele.

Arvestades, et see puudutab nii ELi kui ka partnerriike, tuleb seda kõigepealt ELis ja seejärel Vahemere Liidus, kuhu on koondatud kõik 10 asjaomast riiki, poliitiliselt toetada.

⁸ COM(2014) 284 ja COM(2016) 805.

⁹ JOIN(2016) 49.

2. PROBLEEMID JA LÜNGAD

Sidusrühmade ja riigi ametiasutuste põhjalike konsultatsioonide käigus on osutatud mitmetele probleemidele ja lünkadele, mille saab kokku võtta kolme peamise valdkonnaga järgmiselt.

2.1. Ohutus ja julgeolek

Vahemere lääneosas toimub aastas keskmiselt umbes 60 meretranspordiga seotud õnnetust, millest 15s osalevad nafta- ja kemikaalitankerid¹⁰. Viimasel aastakümnel toimusid peaaegu pooled õnnetustest, millega kaasnesid märkimisväärsed reostused (100 või rohkem tonni), Vahemere lääneosas¹¹. Piirkond tuleb siiski üsna hästi toime võrreldes muude alamvesikondadega, aga uued majandusarengud võivad seada selle piirkonna suuremasse ohtu, eriti tiheda mereliiklusega aladel (nt Gibraltari väin, Bonifacio väin või Sitsiilia väin) ning sadamates ja terminalides. Suessi kanali laiendus võib liiklusummikuid suurendada. Laevade koondumine suurendab kokkupõrgete, keskkonna- ja mürareostuse ning õnnetuste ohtu.

Lisaks on see piirkond julgeoleku seisukohast ka eriti tundlik. Aastatel 2013–2015 ületas Vahemerd keskmiselt 11 000 ebaseaduslikku rändajat igas kuus,¹² põhjustades üha suuremat muret nii inimestele kui ka majandustegevuse pärast. Praegused demograafilised suundumused ja kliimamuutused suurendavad eeldatavasti praegust konkurentsi ressursside pärast ning võimendavad piirkonna geopoliitilist ebastabiilsust.

Ohutuse ja julgeoleku tagamine merenduses on sinise majanduse sektorite kestliku arengu ning piirkonna heaolu ja stabiilsuse suurendamisel oluline. Nende riskide ja ohtude vähendamiseks tehtavad jõupingutused hõlmavad järgmist:

- Vahemere piirkonna piirkondliku transpordi tegevuskava¹³ ja EMSA/SAFEMEDI projektid;
- Euroopa Liidu merendusjulgeoleku strateegia ja selle tegevuskava;
- Aafrika 2050. aasta integreeritud merendusstrateegia ja Lomé deklaratsioon meresõidu turvalisuse kohta;
- Euroopa piiri- ja rannikuvalve pakett¹⁴ ning sellega seotud katseprojekt, mis käivitati 2016. aastal Vahemere lääneosas rannikuvalveülesannete täitmisel tehtava operatiivkoostöö parandamiseks kolme ELi ameti (FRONTEX, EFCA ja EMSA) vahel;

Kuna 2015. aastal muutusid esmatahtsaks pagulaskriis ja rändekontroll, on Euroopa rände tegevuskava raames välja töötatud mitmeid rändele suunatud meetmeid. Koostööd asjaomaste riikide vahel on aidanud parandada ka Vahemere piirkonna võrgustik „Seahorse“, Euroopa ja Vahemere piirkonna rannikuvalveteenistuse foorumid.

Algatused ja projektid on siiski suhteliselt hajutatud üle kogu piirkonna ning õiguskaitse suutlikkus, andmete kättesaadavus, neile juurdepääsetavus, nende töötlemine ja neist arusaamine on siiski erinev ning killustatud mõlema kalda vahel. Seepärast tuleb nende

¹⁰ http://www.medmaritimeprojects.eu/download/ProjectMediamer/SH_Meeting_WME/WM_Transport_factsheet_300115.pdf.

¹¹ <http://arxiv.org/pdf/1510.00287.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-565905-Recent-Migration-flows-to-the-EU-FINAL.pdf>.

¹³ Vastu võetud Euroopa ja Vahemere piirkonna transpordifoorumil 2015. aasta märtsis.

¹⁴ Määrused (EL) 2016/1624, 2016/1625 ja 2016/1626.

lünkade täitmiseks ELi liikmesriikide ja lõunapoolsete partnerriikide koostööd tugevdada, soodustada koostalitlusvõimet ja andmete vahetamist, suurendada suutlikkust ning parandada hädaolukordadele reaajas reageerimist.

2.2. Noorte suur töötuse määr vs. vananevad merendustöötajad

Vahemere lääneosas valitseb tööhõiveparadoks, mille kohaselt noorte töötuse määr on eriti suur (14–58 %), aga ometi nii uutes kui ka traditsioonilistes sektorites tegelevad merendusettevõtted ei suuda leida vajalike oskuste ja omadustega töötajaid. Selline nõudluse ja pakkumise lahknevus on peamiselt tingitud dialoogi ja koostöö puudumisest tööstusharu ning erinevate haridusastmete vahel.

Samuti esineb kaks teadus- ja arendustegevusega seotud probleemi. Ühelt poolt vajavad sellised tegevused nagu turism, transport ja kalandus, mis on traditsiooniliselt sinise majanduse puhul kesksel kohal, rohkem uuendamist ja mitmekesistamist, et jääda aja jooksul kestlikuks, konkurentsivõimeliseks ja tulusaks ning pakkuda kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti. Teiselt poolt nõuavad mitu uut tegevust ja väärtusahelat (nt sinine biotehnoloogia, mere taastuvenergia, elusressursid ja maavarad)¹⁵ spetsiaalset tuge, et saavutada oma täielik potentsiaal ja piisav kriitiline mass ning meelitada ligi kohandatud teadus- ja arendustegevust ning investeeringuid.

Praegu edendatakse Vahemere lääneosas majandustegevuse, teadusuuringute ja innovatsiooni hoogustamiseks mitmeid strateegilisi algatusi ja raamistikke. Need hõlmavad järgmist:

- ELi meremajanduse kasvu strateegia ja merenduspoliitika;
- Euroopa ranniku- ja mereturismi majanduskasvu ja töökohtade strateegia¹⁶;
- BLUEMEDi algatus;
- FAO meremajanduse kasvu algatus.

Nimetatud algatused on suunatud kas ELile või naabruses asuvatele riikidele, aga mitte mõlemale. ELi projektikonkursside kaudu elluviidavad algatused ei kajasta alati Vahemere lääneosa abisaajate konkreetseid vajadusi ning toetus lõuna- ja põhjaosa sidusrühmade tehtavatele valdkondadevahelistele tegevustele on tavaliselt piiratud. On vaja võtta meetmeid nende geograafilise ulatusega seotud ebahütluste lahendamiseks, rahastamisvahendite ühendamiseks, praegu erainvestoreid mitte ahvatlevate majandustegevuste jaoks kriitilise massi loomiseks, praeguse merendusoskuste pakkumise ja nõudluse lahknevuse kõrvaldamiseks, sidusrühmade partnerluste loomise suutlikkuse suurendamiseks piirkonna mõlema kalda vahel ning lõpuks piirkonnas investeeringute suurendamiseks ja töökohtade loomiseks.

Muud algatused hõlmavad piirkonna mõlemaid kaldaid, nt säästva tarbimise ja tootmise tegevuskava ning Vahemere piirkonna piirkondliku transpordi tegevuskava. Need annavad võimaluse ja neile tuleks kasuks suuremad koostoimed ja parem koostöö sidusrühmade vahel ning erasektori aktiivsem osalemine nende rakendamisel Vahemere lääneosa tasandil.

¹⁵ See viiakse kooskõlla Euroopa biomajanduse strateegiaga ja on seotud rahvusvahelise biomajanduse foorumiga.

¹⁶ COM(2014) 86.

2.3. Lahknevad ja konkureerivad huvid merel

Vahemere lääneosas on suurim elurikkus¹⁷ ja seal leidub kõige rohkem endeemilisi liike kogu vesikonnas. Aga samamoodi nagu ülejäänud mere vesikonnas, on ka selle piirkonna mitmed kalavarud talunud pikaajalist ülepüüki¹⁸. Riiklikult määratud merekaitsealad ja Natura 2000 alad hõlmavad umbes 3,5 % selle vetest,¹⁹ millega eesmärk võtta kaitse alla 10 % ranniku- ja merealast²⁰ ei ole veel kaugeltki saavutatud.

Piirkond loob 48 % kogulisandväärtusest ja 45 % kogu Vahemere piirkonna tööhõivest tänu peamistele merendussektoritele nagu turism, vesiviljelus, kalandus ja transport. See on majanduslike, demograafiliste ja keskkonnapingete tulipunkt ning siin leidub seitse 13 Vahemere piirkonna alast, kus tihe majandustegevus mõjutab tugevalt kaitsega seotud probleeme²¹.

Võimalikud konkureerivad merega seotud majandustegevused samades vetes võivad investeringuid eemale peletada või takistada. Kõnealuste tegevustega võib tekkida ka rohkem jäätmeid ning suurenda energia- ja veetarbimine, bioloogiliste ja muude ressursside kasutamine ning lõpuks kaasneda suurem reostus ning mere- ja rannikuökosüsteemide oluline halvenemine.

Seepärast on piirkonnas tehtud jõupingutusi arvukate algatuste ja lepingute rakendamiseks, nt ELi mereruumi planeerimise ja merestrategia raamdirektiivid, FAO meremajanduse kasvu algatus, ÜRO keskkonnaprogrammi Vahemere tegevuskava – Barcelona konventsioon ja selle piirkondlik mereprügi tegevuskava ning rannikualade integreeritud majandamise protokoll. Vahemere üldise kalanduskomisjoni hiljutine Vahemere ja Musta mere kalapüügi kestlikkuse keskpikk strateegia (2017–2020) ja MEDFISH 4EVER on samuti hea alus praeguse kalavarude liigkasutuse lahendamisel.

Ehkki on olemas tõeline poliitiline tahe keskkonna- ja kalandusprobleemide lahendamiseks, on piirkonnal siiski puudus asjakohasest teadlikkusest, teadmiste levitamisest ja valdkondadevahelise tõenditepõhise poliitika kujundamisest. Ka rakendamisel ja täitmisel on endiselt palju puudusi, eriti riiklikul ja kohalikul tasandil.

Peale selle ilmnevad merendusandmeid käsitlevatest stressitestidest tõsised tabelüngad lõunapoolsete vete geoloogiliste ja ökoloogiliste omaduste kohta ning avaliku sektori investeringute vähenemine põhjaosa seireprogrammidesse. Tabelüngad saagi kohta ja väikesemahulise kalapüügi alane tegevus muudavad kalandussektorile toe andmise üsna raskeks.

¹⁷ Liigiline mitmekesisus Vahemeres suureneb idast läände: Vahemere idaosas leidub 43 % teadaolevatest liikidest, Aadria meres 49 % ja Vahemere lääneosas 87 %.

¹⁸ Nimelt leiti aastatel 2012–2014 hinnatud 48 varust 44 olevat väljaspool bioloogilise ohutuse piire. (Allikas: kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee ning Vahemere üldine kalanduskomisjon).

¹⁹ <http://www.mapamed.org> (aprill 2016).

²⁰ Kehtestatud Aichi bioloogilise mitmekesisuse eesmärgiga nr 11 ja vastu võetud kestliku arengu eesmärgi 14.5 kohaselt.

²¹ MEDTRENDSi aruanne 2015:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/medtrends_regional_report.pdf.

3. REAGEERIMINE: MEETMED KÕNEALUSTE PROBLEEMIDE LAHENDAMISEKS JA LÜNKADE TÄITMISEKS

Katkematus tegevusraamistikus²² (vt komisjoni talituste lisatud töödokument) on tehtud kindlaks lüngad, mis on vaja täita, ning esitatud prioriteetide ja meetmete võimalik lisandväärtus. Algatust rahastatakse olemasolevatest rahvusvahelistest, ELi, riiklikest ja piirkondlikest fondidest ja rahastamisvahenditest, mis on kooskõlastatud ja täiendavad üksteist. See peaks looma finantsvõimendust ning meelitama ligi muid avaliku ja erasektori investeringuid. Võimalikud rahastamisallikad on näitlikud ning sõltuvad asjaomaste fondide, programmide ja projekti hindamismenetluste ja -kriteeriumide hindamisest, ilma et need piiraksid seda hindamist.

10 riigi vahel kooskõlastamist ja koostööd edendades on selle algatuse eesmärk:

- suurendada ohutust ja julgeolekut;
- edendada meremajanduse kestlikku kasvu ja töökohti ning
- säilitada ökosüsteemid ja elurikkus Vahemere lääneosas.

Pärast riigi ametiasutuste ja sidusrühmadega peetud põhjalikke konsultatsioone keskendutakse algatuses kolmele põhieesmärgile, mis käsitlevad neid kolme põhiprobleemi.

3.1. Eesmärk nr 1 – ohutum ja turvalisem mereruum

Merel toimuva tegevuse ohutuse ja julgeoleku tagamine on oluline meremajanduse kestliku arengu, töökohtade säilitamise ja loomise ning mere- ja rannikualade nõuetekohase majandamise seisukohast.

Prioriteetid

1.1 Rannavalve koostöö

Praegu on olemas mitu meresõidu turvalisust ja ohutust arendavat algatust, aga vahendeid kasutatakse erinevatel tasanditel või kasutavad neid Vahemere lääneosas olevad erinevad partnerid. On tehtud edusamme vabatahtliku andmevahetuse soodustamisel, aga mõlema kalda rannavalve koostöö on endiselt piiratud ja reaalses reageerimine hädaolukordadele merel vajab veel täiustamist.

Meetmed

- Suurendada koostööd rannavalvurite vahel Vahemere lääneosa mõlemal kaldal selliste meetmete kaudu nagu koolituskeskuste vahelised võrgustikud, ühiskoolitused ja töötajate vahetused.
- Toetada suutlikkuse suurendamist sellistes valdkondades nagu ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük, laevaliiklusteenindus, mereotsingud ja -pääste, võitlus rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja muu salakaubaveoga merel (kaasa arvatud Vahemere piirkonna võrgustiku „Seahorse“ edasiarendamise kaudu).

²² Tegevusraamistik vaadatakse korrapäraselt uuesti läbi ja seda ajakohastatakse uute vajaduste tekke järgi.

Võimalikud rahastamisallikad: Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF), Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend (ENI), Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), arengukoostöö rahastamisvahend (DCI).

1.2 Meresõiduohutus ja merereostusele reageerimine

Merendusandmete vahetamist Vahemere lääneosa mõlema kalda vahel tuleb olukorrateadlikkuse tõstmiseks, riikliku rahastamise tõhusaks kasutamiseks ja rahvusvahelise koostöö täiustamiseks tugevasti parandada. Mõned partnerriigid jagavad keskkonnaandmeid EMSA/SAFEMEDi kaudu, kuigi kitsaskohad takistavad nende juurdepääsu SafeSeaNetile.

Meetmed

- Innustada mereliikluse andmete vahetamist, toetada lõunapoolseid riike nende taristu täiustamisel (automaatne identifitseerimissüsteem / laevaliikluse seire- ja teabesüsteem) ning aidata neile tagada juurdepääs olemasolevatele platvormidele (SafeSeaNet ning merereostuse ühine hädaolukordade side- ja infosüsteem).
- Parandada suutlikkust (kavandamine, valmisolek ja vahendid) õnnetusest tingitud merereostusele reageerimiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Võimalikud rahastamisallikad: ENI, ERDF, ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud vahendid.

Sihtmärgid eesmärgi nr 1 puhul

- Kogu ala hõlmatus automaatse identifitseerimissüsteemiga aastaks 2018, eesmärgiga jagada rohkem mereliikluse seireandmeid piirkondlikul tasemel;
- piiride valvamise tugevdamine, kaasates 2018. aastaks naabruses olevad riigid Vahemere piirkonna võrgustikku „Seahorse“.

3.2. Eesmärk nr 2 – nutikas ja vastupidav sinine majandus

Uuenduste ja teadmiste jagamine on oluline tööturul põlvkonnavahtuse lahendamisel ning piirkonna kestlikumaks, konkurentsivõimelisemaks ning tsüklilistele kriisidele ja šokkidele vastupidavamaks muutmisel. See eesmärk tugineb suuresti olemasolevatele algatustele, nagu BLUEMED²³ ja selle strateegiline teadusuuringute ja innovatsiooni kava, ning sellega innustatakse partnerriike selles aktiivsemalt osalema.

Prioriteetid

2.1 Strateegiline teadustegevus ja innovatsioon

Vahemere lääneosa lõunakalda partnereid ja sidusrühmi kutsutakse üles ühinema algatusega BLUEMED, et luua mastaabisäästu ning soodustada teaduse ja tööstuse partnerlust kahe

²³ Teadusuuringute ja innovatsiooni algatus merendusega seotud töökohtade ja meremajanduse kasvu tagamiseks Vahemere piirkonnas; selle koostasid ühiselt Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Malta, Portugal, Prantsusmaa ja Sloveenia.

Meetmed

- Edendada uuenduslike merendusoskuste arendamist mitmete strateegiliste meetmete kaudu nõudluse ja pakkumise kohaselt.
 - Soodustada võrgustumist ning teabevahetust mere-, sadama- ja logistikainstituutide ja -akadeemiatega vahel.
 - Suurendada teadlikkust merendusega seotud kutsealadest ja muuta need noortele köitvamaks.
 - Ühitada pakkumist ja nõudlust mitmeliigilise kaubaveo teenuste, tarneahelate ja taristuga seotud töökohtade puhul.
 - Kokku sobitada olemasolevaid oskusi ja funktsioone rändeprobleemide haldamiseks piirkonnas ning edendada tõhusamat korduvrännet.
- Suurendada teadmus- ja tehnosiirde alast suutlikkust.

kalda vahel.

Võimalikud rahastamisallikad: ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud fondid, EMKF, ERF, ENI, LIFE, Roheline Kliimafond.

2.2 Merendusklasterite loomine

Merendusklasterid aitavad selgelt kaasa uuenduse, töökohtade ja majanduskasvu loomisele. Neil on tähtis roll kriitilise massi loomisel nende majandustegevuste jaoks, mis praegu ei ole erainvestoritele ahvatlevad.

Meetmed

- Toetada sinise majanduse keskmise suurusega, väike- ja mikroettevõtjate arengut (riiklike merendusklasterite, inkubaatorite, tõukekeskuste, äriinglite teenuste ja kohandatud rahastamisvahendite abil).
- Edendada merendusklasterite tõhusat võrgustikku kogu piirkonnas.
- Luua piirkondlikke klasterid taastuvenergia, heaolu ja aktiivse vananemise kohta mere- ja merendusressursside ja -tehnoloogiate põhjal.

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, COSME, ENI, ERF, riiklikud fondid, Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (EFSI), Euroopa Kestliku Arengu Fond (EFSD).

2.3 Oskuste väljaarendamine ja ringlemine

Mereõppeasutused on tuvastanud mitu võimalikku viisi praeguse merendusoskuste pakkumise ja nõudluse lahknevuse kõrvaldamiseks ning koostöö tugevdamiseks.

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, meremajanduse kasvu algatus – FAO, Euroopa Sotsiaalfond (ESF), ENI, ERASMUS+, Euroopa ühendamise rahastu (CEF), riiklikud fondid.

2.4 Säästev tarbimine ja tootmine (meretransport, sadamad, mere- ja rannikuturism, merevesiviljelus)

Merel ja maismaal arenev tegevus koos ranniku suureneva linnastumisega avaldavad survet alamvesikonna mere- ja rannikuökosüsteemidele ning võivad mõjutada selliste sektorite nagu mere vesiviljelus ning mere- ja rannikuturism pikaajalist kestlikkust. See prioriteet soodustab säästva tarbimise ja tootmise tegevuskava rakendamist piirkonnas ning üleminekut nutikamatele ja keskkonnahoidlikematele transpordivahenditele, kestlikule turismile ning kestlikele vesiviljelustavadele.

Meetmed

- Rakendada säästva tarbimise ja tootmise mudeleid ja tavasid; toetada keskkonnahoidlike energiaallikate kasutamist merevee magestamisel; edendada energiatõhusust ja kliimamuutustega kohanemist rannikulinnades.
- Edendada keskkonnahoidlikku laevandust ja sadama taristut alternatiivkütuste kasutamiseks; optimeerida sadama taristut, liideseid ja menetlusi/toiminguid; edasi arendada üleeuroopalist transpordivõrku ning meremagistraale ja seotud sadamaühendusi.
- Välja arendada uusi temaatilisi turismitooteid ja -teenuseid, kaasa arvatud:
 - looduslikud, kultuurilised ja ajaloolised marsruudid, laeva- ja kruisiturism, kestlikud jahisadamad, *pesca*-turism ja harrastuskalapüük;
 - keskkonnahoidlike tehisrahude rajamine;
 - mere ja sisemaa tõmbemagnetite (toit, kultuur, sport jne) ühendamise.
- Välja arendada ühtsed tehnilised standardid kestliku meriviljeluse tagamiseks riikide vahel, mitmekesistada sektorit ja suurendada suutlikkust.

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, COSME, CEF, LIFE, ENI, ERF, ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud fondid, meremajanduse kasvu algatus – FAO, Euroopa investeerimisprojektide portaal, EFSI, EFSD.

Sihtmärgid eesmärgi nr 2 puhul

- Kaasata Vahemere lääneosa riigid algatusse BLUEMED ja selle strateegilisse teadusuuringute kavva 2017. aastaks;
- tõsta sertifitseeritud keskkonnahoidlike sadamate ja jahisadamate arvu 25 % aastaks 2022;
- suurendada kestlike vesiviljelustoodete väärtust 20 % aastaks 2022;
- suurendada hooajaväliste turistide arvu 20 % aastaks 2022.

3.3. Eesmärk nr 3 – merealade parem majandamine

Tervete mere- ja rannikuökosüsteemide saavutamine ning samal ajal sotsiaal-majandusliku arengu edendamine vajab kindlat institutsioonilist, õiguslikku ja tehnilist raamistikku, mis suudab tasakaalustada nõudlusi piiratud loodusvarade ja ruumi järele.

Prioriteetid

3.1. Ruumiline planeerimine ja rannikuala majandamine

Taotleda mereruumi planeerimise ja merestrateegia raamdirektiivide ning rannikuala tervikmajandamise protokollisidusust.

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, ERF, ENI, ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud

Meetmed

- Aidata kohalikel osalejatel parandada mere- ja rannikualade majandamist ning tagada mereruumi planeerimise direktiivi ja rannikuala tervikmajandamise protokollisidusust, kaasa arvatud ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi nõuetekohane ja kooskõlastatud rakendamine.
- Parandada teadmisi maismaa ja mere koostoimetest ning arendada keskkonnahoidlikke insenerilahendusi merede ja rannikute hea keskkonnaseisundi tagamiseks.
- Välja arendada vahendid avamererajatistele sobivate kohtade valimiseks ning piirkonna energia- ja keskkonnanõudmiste rahuldamiseks.

fondid.

3.2. Mere- ja merendusosalased teadmised

Tõenduspõhine poliitika kujundamine vajab ühtlustatud ja ajakohaseid mere- ja merendusosalaseid andmeid selliste valdkondade kohta nagu investeeringud, kogulisandväärtus, tööhõive, jäätmete teke ja kõrvaldamine, batümeetria, vee kvaliteet ja keskkonnaseire. Tihti pole vajalikke andmeid saadaval või on need kättesaadavad ainult üksikutele riikidele.

Meetmed

- Edendada andmete kogumist, haldamist ja salvestamist olemasolevate vahendite, andmebaaside ja projektide kaudu (eelkõige Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu EMODNETi (virtuaalne teadmuskeskus, mida juhib Vahemere Liidu sekretariaat) ning „Horisont 2020“ projektide kaudu) ning laiendada nende geograafilist ja temaatilist ulatust kogu piirkonnas.
- Säilitada ja ajakohastada teavet erosiooni ja rannikualade riskide kohta; ühtlustada ja laiendada rannikualade seiresüsteeme alamvesikonna ulatuses ning arendada välja ühtsed vahendid inimtegevuse mõjude hindamiseks.
- Välja arendada autonoomsed juhita sõidukid ja nende jaoks vajalik allveetaristu.
- Suurendada suutlikkust merendusasjades.

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, ENI, ERF, LIFE, ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud fondid, Roheline Kliimafond.

3.3. Elurikkuse ja mereelupaikade säilitamine

Piirkonna elurikkust ohustavad reostus, eutrofeerumine, mere- ja rannikuelupaikade hävitamine, loomade rändeteede katkestamine, muutused rannikudünaamikas, mereprügi ja müra. Riikidele pakutakse tuge kokkulepitud rahvusvaheliste kohustuste (nt Barcelona konventsioon, kaasa arvatud Vahemere piirkonna mereprügi käsitlev piirkondlik tegevuskava ning elurikkuse konventsioon) täitmise nimel tehtavates jõupingutustes.

Meetmed

- Hinnata atmosfääri-maismaa-mere avaldatavaid surveid ja ohte nii ökosüsteemidele kui ka inimeste tervisele.
- Aidata luua ja hallata merekaitsealasid, vähendada mereprügi, hallata ballastvett ning jälgida mürareostust.
- Tugevdada kohalikku võimet tuvastada invasiivseid võõrliike ja invasiooniteid ning mereökosüsteemide struktuuri ja toimimist.
- Toetada kogu piirkonna merekeskkonnast ja elurikkusest ning keskkonnavalasest vabatahtlikust tegevusest teadlikkuse suurendamise kampaaniaid.

Võimalikud rahastamisallikad: LIFE, ERF, ENI, EMKF, ELi programm „Horisont 2020“, riiklikud fondid.

3.4. Kestlik kalapüük ja rannikukogukonna väljaarendamine

Praegu on meetmed kahe kalda vahel killustatud, mistõttu taotletakse tihedamat piirkondlikku kooskõlastamist ja koostööd Vahemere üldise kalanduskomisjoni Vahemere ja Musta mere kalapüügi kestlikkuse keskpika strateegia (2017–2020) rakendamise kaudu. Sellega tagatakse ka ühise kalanduspoliitikat sidusam rakendamine alamvesikonna tasandil.

Meetmed

- Edendada väikesemahulise kalapüügi ja rannikukogukondade kestlikku arengut, suurendades piirkonna võimet hallata kalavarusid mitmeaastaste püügikavade, tehniliste meetmete, keelualade loomise ja muude konkreetsete kaitsemeetmete abil.
- Suurendada piirkonna võimet tagada andmete nõuetekohane kogumine, korrapärased teaduslikud hindamised ning piisav õigusraamistik kontrollimiseks ja inspekteerimiseks.
- Luua kohalikud tehnilised rühmad, et analüüsida konkreetseid võimalusi ja ohte ning määrata kindlaks ühised meetmed ja sekkumisviisid.
- Levitada parimaid tavasid kalandustoodete turustamiseks, suurendada nende lisandväärtust ja mitmekesistada rannikukogukondade majandustegevust (samuti alt ülespoole lähenemisviisi, nt kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia kaudu).

Võimalikud rahastamisallikad: EMKF, ENI, meremajanduse kasvu algatus – FAO, GFCM.

Sihtmärgid eesmärgi nr 3 puhul

- Hõlmata 100 % riigi jurisdiktsiooni alla jäävatest vetest ja 100 % rannikualadest mereruumi planeerimise ja rannikuala tervikmajandamise ning nende rakendamismehhanismidega aastaks 2021;
- hõlmata vähemalt 10 % ranniku- ja merealadest merekaitsealade ja muude tõhusate piirkonnapõhiste kaitsemeetmetega aastaks 2020;
- vähendada 20 % mereprügi randades aastaks 2024;
- kaasata Vahemere lõunaosa riigid Euroopa merevaatlus- ja andmevõrku (EMODNET) aastaks 2020;
- saavutada aastaks 2020, et kõik piisava õigusraamistiku ning inim- ja tehnilise võimekusega riigid täidaksid oma kalapüügi kontrolli ja inspekteerimise ülesandeid lipu-, ranniku- või sadamariikidena;
- saavutada aastaks 2020, et 100 % peamiste Vahemere piirkonna varude²⁴ kohta kogutakse asjakohaseid andmeid, mida hinnatakse korrapäraselt teaduslikult ja hallatakse mitmeaastaste püügikavade kaudu.

4. JUHTIMINE JA RAKENDAMINE

4.1. Kooskõlastamine

Poliitilist kooskõlastamist pakutakse Vahemere Liidu olemasolevate mehhanismide ja protsesside kaudu, kaasa arvatud vanemametnike ja ministrite kohtumised. *Tegevuse* kooskõlastamine tagatakse Vahemere Liidu sinist majandust käsitleva töörühmaga seotud Vahemere lääneosa rakkerühma kaudu ja see hõlmab asjaomaste ministriumide, Euroopa Komisjoni ja Vahemere Liidu sekretariaadi riiklike koordineerimiskeskusi. Rakkerühma liikmeks võib kutsuda ka olemasolevate Vahemere piirkonna piirkondlike organisatsioonide esindajaid.

²⁴ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/GFCM/News/Mid-term_strategy-e.pdf.

4.2. Rakendamine ja aruandlus

Algatuse toimimiseks tuleb täita mitu põhitingimust:

- ministrite kinnitus, millega nad tunnistavad, et algatus lõimib erinevaid poliitikavaldkondi, ministreeriume ja valitsemistasandeid. Riigid panevad paika prioriteedid, võtavad kontrolli ja vastutuse, ühendavad poliitikavaldkonnad ja rahalised vahendid riigi tasandil ning annavad poliitika kujundajatele ja elluviijatele asjakohased volitused ja vahendid kõigil haldustasanditel;
- komisjon tagab strateegilise lähenemisviisi ELi tasandil, kaasa arvatud kooskõlastamine olemasolevate ELiga seotud algatustega;
- valitsused teevad järelevalvet, annavad rakkerühmale aru ja hindavad riikide edusamme ning annavad juhiseid rakendamiseks;
- olemasolevate piirkondlike organisatsioonide tööga kooskõlastamine tagatakse Vahemere Liidu sekretariaadi kaudu;
- kaasatakse peamised sidusrühmad: riigi-, piirkondlikud ja kohalikud asutused, sh korraldusasutused, ettevõtjad ja sotsiaalsed osalejad, kodanikud, akadeemilised ringkonnad ja vabaihendused. Sellist kaasamist soodustavad ka avalikud üritused (nt igaaastased foorumid, firmadevahelised üritused ja esitlused investoritele / kiirrahastamisüritused);
- spetsiaalne abimehhanism annab riikidele ja rakkerühmale toetust ettemaksena; toetus peaks hõlmama ka sidusrühmade kaasamist ja nendevahelist koostööd ning lähtestsenaariumide koostamiseks vajalike andmete kogumist, seiret ja edasiliikumisest aruandmist.

5. SEOS ELI POLIITIKAGA

Uue õigusakti koostamise asemel on selle algatuse eesmärk saavutada liidu eesmärgid (töökohti, majanduskasvu ja investeringuid, energialiitu ja kliimamuutusi, rännet ning ELi kui tugevamat globaalset tegijat käsitlevad prioriteedid), tugevdades piirkonnale olulisi poliitikavaldkondi ja edendades vastavust ELi õigusaktidele.

Rõhk on rahastamisvahendite paremal kooskõlastamisel ja täielikult integreeritud lähenemisviisil, mis seob kokku eri poliitikameetmed ning ühendab tugevalt omavahel ELi poliitikasuunad ja algatused, nagu merenduspoliitika, ühine kalanduspoliitika, ühtekuuluvuspoliitika, keskkonna- ning mere- ja rannikualade poliitika, ELi üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia, piiri- ja rannavalve pakett, strateegiad, mis käsitlevad meremajanduse kasvu, meresõidu turvalisust, MEDFISH 4EVERit, elurikkust, kliimamuutustega kohanemist, 7. keskkonnaalane tegevusprogramm, teadus- ja arendustegevuse raamprogrammid ning teatised „Partnerlus Vahemere lõunapiirkonnaga demokraatia ja ühise heaolu nimel“²⁵ ja „Rahvusvaheline ookeanide majandamine“²⁶.

²⁵ KOM(2011) 200.

²⁶ JOIN(2016) 49.

6. LAIEMAD SEOSSED

Vajalik on kooskõlastamine kogu Vahemerd hõlmavate programmide²⁷ ja algatustega ning kõrvalasetseva Atlandi ookeani tegevuskava ning ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegiaga ning ka algatustega BLUEMED ja PRIMA²⁸. Programm „INTERACT“ võib pakkuda sellega seoses abi oma pädevuse piires.

Algatus peab olema kooskõlas olemasolevate õigusaktidega. Tuleb taotleda koostoiimet Vahemere Liidu protsessi, 5 + 5 dialoogi, Vahemere piirkonna piirkondliku transpordi tegevuskava, Vahemere piirkonna transpordivõrgustiku ja laiemate raamistikega, nagu need, mis on esitatud Barcelona konventsioonis ja mille on esitanud Vahemere üldine kalanduskomisjon.

Kestlike ideede esitlemise ning töökohtade ja majanduskasvu loomisega võivad algatuses toetatud projektid levida Vahemere piirkonna muudesse osadesse, avades algatusega pääsu kestliku arengu juurde kogu vesikonnas.

7. KOKKUVÕTE

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles siinset teatist kinnitama. Komisjon kutsub ka Regioonide Komiteed ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed üles esitama arvamusi selle algatuse kohta.

Komisjon esitab nõukogule ja Euroopa Parlamendile 2022. aastaks riikide aruannete põhjal aruande selle algatuse rakendamise kohta.

²⁷ Näiteks Vahemere programm ja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi rahvusvahelise koostöö Vahemere vesikonna programm.

²⁸ Partnerlus Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.